

nemůže, jak učinil první soud, býti její řešení odmítnuto, neboť jest pro souzený spor předurčující povahy. Výslovně jest právo procesního soudu řešiti samostatně všechny právní otázky předurčující povahy, třeba by nebyl jinak pro ně příslušným, nebo byly jimi dotčeny i osoby na sporu nesúčastněné, uznáno v § 190 c. ř. s. Ve věci samé jest správnost rozhodnutí odvolacího soudu, jenž uznal právo prelatury, nepochybná. Nehledíc ke skutkovému zjištění, že pachtýři rybolovu najatého od prelatury provozovali jej také v závodním kanále a to déle než 30 let, takže se prelatura může dovolávati i vydržení, plyne její oprávnění ze způsobu nabytí toho práva. Právo k lovení ryb vyvinulo se jako samostatné právo bývalých vrchností a zachovalo jako takové v Čechách svou platnost ještě dnes (Randa, Právo vlastnické, 1922 str. 45). Jsouc vrchnostenským regalem, vztahovalo se na všechny ryby žijící v určité souvislé vodní síti, mimo vrchnost a bez její vůle nemohl nikdo ho nabýti. Když prelatura odvozuje své právo z privilegia, uděleného jí před několika sty let vrchností k tomu oprávněnou, platí právo její podle § 13 obč. zák. zák. podnes a to, poněvadž nedošlo ani zákonem ani z jiného právního důvodu k nějakému pozdějšímu obmezení, v tom rozsahu, jaký mělo při svém propůjčení. Opravňuje proto nejenom k lovu ve Vltavě, nýbrž i vedlejších jejích pramenech, ať jsou původu přirozeného, neb umělého, dřívějšího nebo pozdějšího. Tím jest nárok žalobcův co do důvodu prokázán.

Čís. 7205.

Smlouva mezi republikou Československou a republikou Polskou o otázkách právních a finančních ze dne 23. dubna 1925. čís. 56 sb. z. a n. na rok 1926.

Jde-li o pohledávky splatné v Polsku, platí čl. 60 smlouvy, jde-li o pohledávky, splatné v tuzemsku, platí čl. 62 smlouvy. V obojím případě jsou si příslušníci obou států rovni. Podle čl. 60 smlouvy neplatí plná valorisace u příslušníků československých jako věřitelů polských dlužníků, nýbrž s obmezeními uvedenými ve valorisačních předpisech čl. 60 smlouvy. Smlouvou nebyly změněny předpisy o splnění.

Jde-li o poměr zmocněnecký, jest splněním, nebylo-li jinak ujednáno, bydliště (sídlo) zmocněncovo.

(Rozh. ze dne 4. července 1927, Rv II 83/27.)

Žalovaný, polský příslušník, bydlící v Polsku, byl v obchodním spojení s obchodní a průmyslovou bankou v Moravské Ostravě, jež byla předchůdkyní žalující banky. Žalobou, o niž tu jde, domáhala se žalující banka na žalovaném zaplacení dluhu 97.404 Kč z onoho obchodního spojení. Procesní soud první stolice uznal podle žaloby, o d v o l a c í s o u d napadený rozsudek potvrdil z těchto důvodů: Dluh žalovaného činil, jak první soud zjistil posudkem znalců, kteréž zjištění není napadeno, ke dni 30. června 1925 — 97.404 Kč správně korun rak.-uherských, neboť o to právě je spor, zda má je zaplatiti

odvolatel podle zákona čís. 187/1919 v korunách čsl., či v polské měně podle valorisačních předpisů polských. Úprava starých peněžních pohledávek a závazků stala se smlouvou mezi republikou Československou a Polskou ze dne 23. dubna 1925 vyhlášenou ve sbírce zákonů a nařízení pod čís. 56 dne 29. dubna 1926. První soud, vykládaje čl. 60 a 62 smlouvy, dospěl k úsudku, že se čl. 60 vztahuje jen na případy, kde čsl. věřitel má dosíci splnění své pohledávky v republice Polské a pohledávka tam má býti vymáhána, kdežto čl. 62 mluví zase o případech, kde právní jednání jeví účinky na území republiky Československé a zde pohledávka má býti vymáhána. Zjistiv, že úmluva o splnění se nestala a že účet žalovaného veden byl u žalobkyně v Mor. Ostravě, kde se stal i úpis válečné půjčky, uznal, že jde o komisionáře, splněním je Mor. Ostrava a že je tudíž dluh platiti v korunách československých. Proti tomu brojí odvolání ve třech směrech. Především se prý čl. 60 vztahuje na všechny případy, kde jest věřitel příslušníkem československým, čímž prý bylo se odchýleno od zákonných ustanovení dosud platných, neboť bez ohledu na § 905 obč. zák. a čl. 324, 325 a 336 obch. zák. stanovena měna tímto zvláštním zákonem. Dále prý nemůže býti otázka měny závislou na formálním důvodu příslušnosti čsl. soudu. Konečně splněním je prý bydliště dlužníkovy dle cit. zákonů, místo úpisu válečné půjčky není rozhodným. Rozhodnou je smlouva o zá-půjčku a tu, když nebylo nic o splnění ujednáno, je rozhodným bydliště žalovaného. Mělo tudíž býti rozhodnuto, že se má použití polských valorisačních předpisů. Leč odvolání není odůvodněno. Je jasno, že polské valorisační předpisy nemohly se vztahovati na pohledávky čsl. příslušníků, platíce pro území polské a pro pohledávky tam vzniklé a splatné. Právě tak se zase vztahoval zák. čís. 187/19, podle něhož čítati bylo 1 K rak. uh. za 1 Kč jen na pohledávky na území republiky Československé vzniklé a splatné. A k těmto dvěma hlediskům přihlíží smlouva ve čl. 60 a 62. Jde-li o pohledávky splatné v Polsku, platí ustanovení čl. 60, pak-li jde o pohledávky zde splatné, platí čl. 62. V obojím případě platí, že příslušníci obou států jsou si na roveň postaveni, ovšem, jak z důvodové zprávy k zákonu čís. 56/26 (čís. tisku 19 senátu a 82 posl. sněm.) patrné, neplatí podle čl. 60 plná valorisace u příslušníků čsl. jako věřitelů polských dlužníků, nýbrž s obmezeními uvedenými ve valorisačních předpisech v čl. 60. Kdyby názor odvolatelův byl správný, museli by všichni čsl. věřitelé přijati nižší polskou měnu a čl. 62 by se obmezoval jen na polské věřitele, kteří by ovšem dostali plnou hodnotu v Kč. To je vyloučeno zněním obou článků, kde jsou si příslušníci zdejší i polští na roveň postaveni, ovšem s uvedeným omezením u čsl. věřitelů podle valorisačních předpisů polských. Tu pak je dále rozhodnou otázka místa splatnosti pohledávky. Je jasno, jak první soud zjistil, že jde o poměr mandátní a, když nebylo nic o místě splnění ujednáno, platí podle § 905 obč. zák., jak správně první soud praví, bydliště neb sídlo zmocněnce (Ehrenzweig Obl. II. díl § 304, Staub-Pisko II. díl str. 188 a 195), to tím spíše, když část zažalované pohledávky je kryta zástavou u žalobkyně uloženu, což je nesporno. Názor odvolatelův, že zákonné předpisy o plnění a měně byly změněny

tímto zvláštním zákonem, není zněním zák. čís. 56/26 odůvodněn, naopak zákon ten předpokládá právě ustanovení o místě plnění a měně a musela právě vzhledem k tomu, že ani v Polsku ani v republice Československé nejsou rak. uh. koruny platidlem, ustanovena býti jiná měna, kterou závazky ve starých rak. uher. korunách je splatiti, a to se též stalo. Podle čl. 60 je to při pohledávkách v Polsku splatných polská měna, při pohledávkách zde splatných měna zdejší. To je úplně v souhlasu s § 905 obč. zák. První soud nemínil vyvozovati ze soudní příslušnosti závěr, že je platiti ve měně státu, u jehož soudu je žalováno, nýbrž vyvozuje tak jen ze splniště. Splništěm je pak, jak z povahy a účelu ujednání a poskytnutí úvěru a provádění peněžních transakcí žalobkyní a její předchůdkyní a z toho, že u ní jest uložena zástava, jasně patrné, Mor. Ostrava, a nikoliv bydliště žalovaného, které by bylo splništěm jen, kdyby nebylo ani nic ujednáno, ani to nebylo patrné z účelu nebo z povahy jednání.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Odvolací soud posoudil věc správně po právní stránce. Dovolatel tvrdil teprve v odvolacím řízení, že zažalovaná pohledávka vznikla ze zápůjček a že nešlo o poměr komisionářský nebo mandátní. Tento právní závěr nelze dovoditi ani z jeho skutkového přednesu, tím méně z předložených listin. Žalovaný doznal v odpovědi na žalobu, že byl se žalující stranou, s její právní předchůdkyní, v obchodním spojení a že měl u ní účty Konto ordinario a účet válečných půjček, nepopřel skutkový přednes žalující strany, že byl s její předchůdkyní v obchodním spojení na běžný účet v ten způsob, že mu banka poskytovala úvěr v hotovostech, činíc na jeho příkaz platy a nákupy cenných papírů a účtující mu k dobru peníze pro něho došlé. Z příl. C je patrné, že žalovanému byly na jeho účtu připsány k tíži částky vyplacené na jeho příkaz třetím osobám, fysickým a právnickým, mezi těmito i peněžním ústavům. Z této skutečnosti nelze usouditi, že šlo mezi stranami o poměr ze zápůjčky, nýbrž je souhlasiti s názorem nižších soudů, že šlo mezi nimi o poměr buď komisionářský nebo mandátní, vždy však o poměr, při kterém bylo pro žalovaného splništěm co do závazků z něho vzniklých místo, kde byly prováděny příkazy žalovaného účetně, t. j. byly přijímány platy a činěny výdaje, vzájemné pohledávky pak byly započteny, tudíž sídlo banky je provádějící, t. j. Moravská Ostrava, jak plyne ostatně i z doložky na výpisech z účtu, zaslaných žalovanému, již bylo toto město označeno jako místo splatnosti a žalovatelnosti. Také co do výkladu čl. 60 a 62 úmluvy čís. 56/26 posoudily nižší soudy věc správně po právní stránce, a postačí poukaz na správné důvody jejich rozsudků. Čl. 60 byl opatřením ve prospěch věřitelů československých, jak vyplývá z důvodové zprávy tisk. čís. 19. Mezi stranami jde o splacení pohledávky, jež podle zákona čís. 187/19 má býti splacena v Kč a musí proto podle čl. 62 podrobiti se tomu i žalovaný bez ohledu na svou polskou přísluš-

nost, musí proto zaplatiti spornou pohledávku v Kč. Nevyhověl proto své smluvní povinnosti, složiv na soudě jen část svého dluhu. Otázku tu posoudily nižší soudy právem jen podle zákonných předpisů bez posudku znaleckého a dotazu na ministerstvo spravedlnosti, a není nedostatek toho vadou řízení podle § 503 čís. 2 c. ř. s.

Čís. 7206.

Pokud nejde o platný úpis válečných půjček evangelického presbyterstva vzhledem k předpisům nařízení ze dne 15. prosince 1891, čís. 4 ř. zák. Doporučení vrchní církevní rady ve Vídni evangelickým farním obcím, by upisovaly válečnou půjčku, není předběžným schválením ve smyslu § 66 čís. 4 poslední odstavec nařízení.

(Rozh. ze dne 4. července 1927, Rv II 122/27.)

Žalující banka domáhala se na žalované evangelické farní obci zaplacení zápůjčky, již poskytla žalované předchůdkyně žalobkyně na lombard válečných půjček. Žalovaná farní obec vznesla mezitímní určovací návrh, by bylo zjištěno, že převzatý lombardní dluh žalované u příležitosti úpisu válečné půjčky není po právu. Ve věci samé uvedla žalovaná: Podle § 66 stanov evangel. církve a. a. h. v. ze dne 15. prosince 1891, čís. 4 ř. zák. na rok 1892 musí se ohledně výpůjčky a ohledně způsobu uložení kapitálu usnésti zástupci náboženské obce. Takové usnesení zástupců obce se nestalo, ani při upisování ani při lombardování VII. válečné půjčky. Podle shora cit. § potřebují půjčky, převyšující polovici řádných ročních příjmů farní obce, schválení vrchní církevní rady. Toto schválení nebylo v souzeném případě ani uděleno ani vyžádáno. Žalovaná strana neuznala lombardní dluh ani mlčky, ani výslovně předepsaným způsobem. Aby takové uznání vzhledem k původní neplatnosti jednání mělo účinek konstitutivní, muselo by se bývalo státi zástupci obce a muselo by bývalo býti schváleno vrchní církevní radou a pak teprve by bylo právně závazným. To se nestalo. Pouze presbyterium žalované obce usneslo se v sezení ze dne 15. prosince 1916, že upíše na účet žalované obce V. rak. vál. půjčku a sice 100.000 K rakouských pokladničních poukázek a byla také tato válečná půjčka bez usnesení presbyteria současně ex presidio přeměněna na VII. válečnou půjčku. Ale také usnesení presbyteria žalované obce o V. válečné půjčce ze dne 15. prosince 1916 stalo se bez dotazu obce a bez souhlasu tehdejší vrchní církevní rady. Lombardní zápůjčka válečných půjček žalované obce přestoupila daleko polovici řádných ročních příjmů notoricky velmi chudé církevní obce, ba přestoupila dokonce několikanásobně všechny příjmy, včetně výnosu nadací, které jsou vázány pro určité účely, darů, jež představují čisté příležitostné příjmy a příspěvky obce, jež mají sloužiti k vydržování obce. Žádná z obou od žalobkyně předložených listin není vyhotovena podle předpisu § 58, 62 zákona o zřízení církevním ze dne 15. prosince 1891,